

територію. Українські вчені (М. Кордуба, І. Крип'якевич та ін.) підготували відповідні історико-географічні дослідження, в яких було показано давність заселення українцями земель Галичини, Північної Буковини і Закарпаття. Водночас значні історико-географічні дослідження проводилися в Університеті Яна Казимира у Львові. Проте для польської науки була характерна міфологізація «кресів».

Монографія С. Трубчанинова є завершеним, оригінальним, самостійним дослідженням, яке вирішує важливу наукову проблему. Вона суттєво збагачує сучасні знання про українську наукову і суспільно-політичну думку 1830–1930-х років. Автор на документальній базі показав розвиток і поширення історико-географічних уявлень про Україну в досліджувану добу. Праця стане у нагоді широкому колу читачів.

*Гай-Нижник П. П., доктор історичних наук,
завідувач відділу історичних студій Науково-
дослідного інституту українознавства
Міністерства освіти і науки України*

DOI: 10.31651/2413-8142-2019-21-157

Фареній І. А. «ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 РОКІВ В УКРАЇНІ / Вступне слово Євгена Нищука; Передмова, авторський текст Василя Марочка. – Дрогобич: Коло, 2018. – 576 с.»

Трагічна сторінка української історії знайшла відображення в черговій фундаментальній науковій праці. У Дрогобичі у видавництві «Коло» вийшла друком «Енциклопедія Голодомору», яка стала підсумком багатолітньої науково-дослідної роботи Василя Івановича Марочка – відомого українського історика, доктора історичних наук, професора, головного наукового співробітника Інституту історії України НАН України, голови Асоціації дослідників голодоморів в Україні.

«Енциклопедія» узагальнено, але водночас докладно відобразила багатолітні напрацювання як її автора, так і рівень української та зарубіжної історіографії у сфері дослідження Голодомору 1932–1933 років. У вступній частині праці В. І. Марочко відзначив, що ідея її створення виникла ще на початку 1990-х років. Однак знадобилися десятиріччя досліджень Голодомору для втілення цього проекту. Тільки в 2010-х роках робота набула конкретних обрисів і успішного завершення.

В «Енциклопедії» відображено широке коло питань, які безпосередньо чи в певному контексті стосуються Голодомору. Статті видання у проблемно-тематичному відношенні загалом стосуються періоду 1932–1933 років, присвячені головним подіям трагедії, його соціальним, демографічним, політичним та економічним наслідкам, посадовим особам, установам і організаціям, що причетні до неї, видним сучасникам епохи. У статтях «Енциклопедії» подано зміст і аналіз документів законодавчого, нормативного, управлінсько-розпорядчого та іншого характеру, які викликали чи відобразили явище Голодомору. Закономерно, що асортимент предметів, що вживався у якості засобів харчування у 1932–1933 роках, також належно відобразила «Енциклопедія».

Певні статті видання присвячені постраждалим від Голодомору регіонам, населеним пунктам, конкретним особам. Предметом розгляду стало й відображення Голодомору у закордонних засобах інформації, реакція на нього у суспільній думці держав світу. «Енциклопедія» також розкриває широке коло термінів і понять, що стосуються історії Голодомору.

Поряд із проблемами, які безпосередньо стосуються подій 1932–1933 років, автор охопив питання, що відображають процес дослідження Голодомору та ставлення до нього широких кіл громадськості в наступні часи. Об'єктом розгляду стали наукова спадщина істориків та інших вчених, літературні твори письменників, погляди державних і політичних діячів, позиції і діяльність державних і громадських інституцій, пам'ятні місця і меморіали, тощо. Голодомор та пов'язані з ним проблеми в «Енциклопедії» постали як широкий спектр гуманітарних, наукових, демографічних та політичних аспектів суспільного буття, як непересічне питання історичної свідомості народу та національної пам'яті.

Як і кожний науковий доробок, рецензована праця може викликати певні застереження щодо тематики статей та їхнього змісту. Водночас кожний її критик однозначно зробить висновок, що вона є якісним науковим продуктом, який за своїм інформаційно-теоретичним наповненням, змістовною структурою виконаний на рівні кращих зразків фаховості, професійного сумління та щирого вболівання за долю українського народу.

Не можна не відмітити й таку немаловажливу характеристику кожного друкованого видання, як ергономічність підготовленої праці, що має значення для його читачів-користувачів. Хоч видання дуже об'ємне за своїм розміром та кількістю сторінок, однак не створює ефекту громіздкості під час користування. Запорукою того, крім суто поліграфічного виконання, стало передусім вдало підібрана якість паперу та формат, які не створюють вагові та інші перепони під час пошуку необхідної інформації та її використання і аналізу. Зрештою, потрібно високо оцінити працю дрогобицьких видавців «Енциклопедії», яка показово засвідчила не лише їхні можливості, а й продемонструвала приклад належної роботи столичним видавництвам. Останні, хоч і були географічно максимально наближеними до місця створення праці, однак не спромоглися забезпечити її надрукування.

«Енциклопедія Голодомору» написана академічною мовою, однак доступною для сприйняття широким читацьким загалом. Книжка стане добротним набутком усіх бібліотек, розрахована як на фахівців гуманітарного профілю, так і пересічних громадян, учнівської і студентської молоді.

Праця має науковий характер. Водночас, зважаючи на її конкретність, змістовність, образність відображення порушених у ній проблем, буде відігравати й виховну роль, формувати шанобливе ставлення до історичного минулого свого народу, до долі співвітчизників та відповідальне ставлення до майбутнього.

*Фареній І. А., доктор історичних наук, професор,
професор кафедри архівознавства і спеціальних
галузей історичної науки Черкаського
національного університету імені Богдана
Хмельницького*